

Utlåtande 2009:124 RVII (Dnr 325-2415/2008)

Skälig levnadsnivå för elförbrukning

Motion av Karin Rågsjö (v) (2008:71)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande Motion (2008:71) av Karin Rågsjö (v) om Skälig levnadsnivå för elförbrukning avslås.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Karin Rågsjö (v) föreslår i sin motion (2008:71) att socialtjänstnämnden ska ges i uppdrag att se över riktlinjerna för ekonomiskt bistånd till elkostnader. Motionären lyfter fram ett antal faktorer som bör föranleda en översyn. Motionären föreslår att nivån för normalförbrukning ska räknas upp samt att det ska bli möjligt att få ekonomiskt bistånd till ändamål som avser vissa energibesparande åtgärder. Vidare ska inte avslag på elkostnader kunna ges utan en noggrann individuell prövning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Energirådgivningen och Konsumentverket. Energirådgivningen har inte inkommit med svar på remissen.

Stadsledningskontoret anser att kostnaderna för att administrera, kalkylera och följa upp investeringar på den nivå motionären föreslår torde bli betydande samt att det inte finns behov av att se över riktlinjerna.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden anser att det finns behov av vägledning för bedömningen av rätt till ersättning för hushållsel och att de befintliga riktlinjerna är ändamålsenliga som vägledning.

Bromma stadsdelsnämnd bedömer att hushåll med försörjningsstöd har lika goda förutsättningar som hushåll som förvärvsarbetar att prioritera energibesparande åtgärder.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att ansvaret för energibesparande åtgärder i huvudsak vilar på fastighetsägarna.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att försörjningsstödsenheten i huvudsak arbetar på ett sådant sätt som motionären beskriver varför det inte är motiverat att i särskild ordning se över riktlinjerna.

Konsumentverket har inga synpunkter i det lämnade ärendet.

Mina synpunkter

Enligt gällande riktlinjer kan bistånd beviljas till faktiskt skälig kostnad för hushållsel. Bedömning av skälig kostnad utgår ifrån Konsumentverkets beräkningar. Eftersom elpriserna varierar är det den beräknade medelförbrukningen av hushållsel som vägleder. Vid behov ska vägledning för billigare elkostnad erbjudas den sökande.

Enligt socialtjänstlagen ska alltid en individuell behovsbedömning göras i samband med prövning om ekonomiskt bistånd. Om det finns särskilda skäl kan också avsteg från gällande riktlinjer göras. Detta gäller också elkostnader. I samband med den senaste revideringen av riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd infördes, på begäran från stadsdelsförvaltningarna, en vägledning som hjälp att bedöma skäligheten i kostnader för hushållsel och hemförsäkring. Anledningen var att vägledning tidigare saknats för dessa poster. Hushåll med försörjningsstöd, till skillnad mot andra grupper som löntagare, studerande och pensionärer, får kompensation för de ökade elkostnaderna direkt eftersom det är den faktiska kostnaden som beviljas under förutsättning att förbrukningen är rimlig. Ytterligare en förutsättning är naturligtvis att riktlinjerna följs och tillämpas korrekt.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion 2008:71 om skälig levnadsnivå för elförbrukning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Motion (2008:71) av Karin Rågsjö (v) bifalles.
2. Därutöver framförs följande.

Vi beklagar att socialborgarrådet inte vill se över riktlinjerna för skälig levnadsnivå när det gäller elförbrukningen, så att det allt större antalet stockholmare som har försörjningsstöd ska få en realistisk möjlighet att klara sina elräkningar och vid behov kunna sänka sin elförbrukning genom energibesparande åtgärder, där ansvaret inte ligger på hyresvärderna.

För en familj med försörjningsstöd är till exempel utbyte av glödlampor till lågenergilampor en mycket kostsam investering. Lågenergilampor är fyra till sex gånger så dyra som vanliga glödlampor beroende på inköpsställe. Alla familjer med försörjningsstöd får inte SL-kort och kan därför inte åka till stormarknader där priserna är lägre. Många hushåll har på grund av sociala och hälsomässiga förhållanden inte heller ork och förmåga att prioritera energibesparande åtgärder. Det innebär att särskilt utsatta familjer har svårare att klara en normalförbrukning av elström jämfört med andra hushåll, och riskerar därför skuldsättning. Eftersom väntetiderna till budget- och skuldrådgivning är årslånga i flera stadsdelsförvaltningar, kan hushållen många gånger inte heller få råd och stöd i tid.

Hushåll med försörjningsstöd ska mycket riktigt enligt riktlinjerna få bistånd till faktiska kostnader om förbrukningen anses rimlig. Alla förvaltningar betalar dock inte faktiska elkostnader, utan går strikt på de vägledande nivåerna i riktlinjerna och avslår resterande del av räkningen. Familjerna får själva betala överskjutande kostnader, vilket blir kännbart eftersom utrymmet i normen för omfördelning mellan utgiftsposter är litet. I stadens alltmer ”slimmade” verksamhet finns allt mindre tid för att göra noggranna individuella bedömningar, varför avslag kan ges på otillräckliga underlag. I praktiken fungerar de vägledande nivåerna många gånger som ett tak. Pressen att minska kostnaderna och arbetsbelastningen bidrar i vissa fall till en alltför schablonmässig bedömning av ansökan, vilket visar sig i länsrättens domar i de fall en sökande har orkat överklaga ett avslag.

Motionen pekar på flera omständigheter som bör motivera en översyn av riktlinjerna och nivåerna för vad som ska anses vara en rimlig normalförbrukning. Vår uppfattning är att det är ännu viktigare idag när vi har en lågkonjunktur att riktlinjerna förtydligas, så att den individuella behovsprövningen betonas, att den vägledande nivån för

normalförbrukning åtminstone inte ligger i det nedre intervallet för en normalförbrukning och att möjligheter ges att bevilja bistånd till energibesparande åtgärder som inte åligger hyresvärden.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* (s) och *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Det är viktigt att hela stadens socialtjänst arbetar efter gemensamma riktlinjer. Det krävs även tillräckliga personella resurser för att arbetet med att sänka elkostnaderna genomförs på ett för den enskilde bästa möjliga sätt, med hänsyn tagen till att vissa ändringar inte kan genomföras omedelbart.

Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från riktlinjerna. Av riktlinjerna för hushållsel framgår att den angivna medelförbrukningen endast är vägledande och inte får ses som ett tak eller en norm. Detta innebär att en sökande inte ska få avslag på en del av kostnaden om förbrukningen överstiger beräknad genomsnittsförbrukning inom en rimlig gräns.

Det verkar finnas ett behov av vägledning för bedömningen av rätt till kostnader för hushållsel och det måste klargöras att riktlinjerna följs och tillämpas korrekt så att inte vissa stadsdelar uppfattar den angivna medelförbrukningen som ett tak.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Motion (2008:71) av Karin Rågsjö (v) om Skälig levnadsnivå för elförbrukning avslås.

Stockholm den 26 augusti 2009

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulf Kristersson

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Malte Sigemalm* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s) och *Emilia Hagberg* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Karin Rågsjö (v) föreslår i sin motion (2008:71) att socialtjänstnämnden ska ges i uppdrag att se över riktlinjerna för ekonomiskt bistånd till elkostnader. Motionären lyfter fram ett antal faktorer som bör föranleda en översyn. Motionären föreslår att nivån för normalförbrukning ska räknas upp samt att det ska bli möjligt att få ekonomiskt bistånd till ändamål som avser vissa energibesparande åtgärder. Vidare ska inte avslag på elkostnader kunna ges utan en noggrann individuell prövning.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Energirådgivningen och Konsumentverket. Energirådgivningen har inte inkommit med svar på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt gällande riktlinjer kan bistånd beviljas till faktisk skälig kostnad för hushållsel. Vid bedömning av skälig kostnad för el är utgångspunkten Konsumentverkets beräkningar. Då elpriserna varierar är det den beräknade medelförbrukningen av hushållsel för olika hushållsstorlekar som är vägledande. Vid behov ska vägledning för billigare elkostnad erbjudas den sökande.

Enligt socialtjänstlagen ska alltid en individuell behovsbedömning göras i samband med prövning om ekonomiskt bistånd. Om det finns särskilda skäl kan avsteg från gällande riktlinjer göras. Detta gäller även elkostnader där rimlig hänsyn kan tas till omständigheter som medför avvikelser från de vägledande nivåer som anges i riktlinjerna. Enligt stadsledningskontoret finns därmed inget behov att ändra riktlinjerna. En mer relevant fråga är i stället hur de tillämpas inom staden. Det är socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden som utarbetar anvisningar och vägledning så att riktlinjerna efterlevs likartat oavsett omständighet, var man bor och vem som är handläggare. Nämnden svarar även för uppföljning, information och utveckling inom sitt kompetensområde. I takt med att elkostnaderna generellt ökar blir de i detta sammanhang en allt viktigare post i hushållsekonomi vilket socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden förutsätts bevaka.

De uppgifter från Konsumentverket om elförbrukning, som enligt motionären byg-

ger på statistik från 2004, har under 2008 uppdaterats. Staden har tagit hänsyn till detta gjort motsvarande justering i riktlinjerna.

Stadsledningskontoret ser svårigheter med att staden ska bevilja bistånd till enskilda hushåll för att investera i energibesparande åtgärder. Kostnaderna för att administrera, kalkylera och följa upp investeringar på denna nivå torde bli betydande.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 januari 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Försörjningsstöd regleras i 4 kap 3 § socialtjänstlagen och är uppdelat i en för hela riket gällande riksnorm och en del som avser rätt till ersättning för skäliga kostnader för ett antal andra behovsposter. För de kostnadsposter som ligger utanför riksnormen, dvs. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa, görs en skälighetsprövning utifrån de faktiska kostnaderna. Underlag för regeringens årliga omräkning av riksnormen i försörjningsstödet är Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar.

I samband med den senaste revideringen av riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd, beslutade i kommunfullmäktige 2007-10-01, infördes på begäran från stadsdelsförvaltningarna en vägledning som hjälp att bedöma skäligheten i kostnader för hushållsel och hemförsäkring. Bakgrunden till detta var att vägledning tidigare saknats för dessa poster och det framkommit att bedömningarna om vad som kunde anses vara skäligt varierade stort mellan olika stadsdelar och mellan olika handläggare. När det gäller skäliga kostnader för boende har sedan många år försäkringskassans tabeller för genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad använts som vägledning.

Då elpriserna varierar mycket över tid och mellan leverantörer, och med tanke på att vägledningen för hushållsel skulle vara hållbar över längre tid, valdes Konsumentverkets beräkningar över medelförbrukning av hushållsel för olika hushållsstorlekar som utgångspunkt. Bedömningen gjordes att förbrukningen av hushållsel, dvs. elförbrukning exkl. förbrukning för uppvärmning och varmvatten, inte borde variera i någon större utsträckning vare sig över årtider eller på längre sikt.

Generellt gäller att riktlinjerna för ekonomiskt bistånd anger vad som kan anses vara skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från riktlinjerna.

Av riktlinjerna för hushållsel framgår mycket tydligt att den angivna medelför-

brukningen endast är vägledande, dvs. en hjälp för att kunna bedöma rimligheten, och inte får ses som ett tak eller en norm. Detta innebär att en sökande inte ska få avslag på en del av kostnaden om förbrukningen överstiger beräknad genomsnittsförbrukning inom en rimlig gräns. Det innebär även att om ett hushåll har kostnader för elförbrukning som normalt inte ingår i hushållselen, t.ex. för uppvärmning som normalt ingår i hyreskostnaden, ska hänsyn tas till detta. Hänsyn vid bedömningen ska även tas om ett hushåll av andra skäl, som funktionsnedsättning eller sjukdom har behov av större elförbrukning än vad som är vanligt.

I motionen anges exempel på följderna av de nuvarande riktlinjerna. Exempelen kan enligt förvaltningens bedömning tyda på att riktlinjerna inte följs och att tillämpningen därmed blir felaktig vilket är bekymmersamt. Förutom de skriftliga anvisningarna i riktlinjerna har information även lämnats kring vad som gäller för tillämpningen i samband med utbildningar för stadens chefer och handläggare.

När det gäller den vägledande förbrukningsnivån för hushållselen har Konsumentverket under 2008 justerat sina beräkningar gällande förbrukningen av hushållselen vilket har medfört att stadens riktlinjer, i samband med övriga årliga normjusteringar, har ändrats i enlighet med detta.

Konsumentverkets siffror bygger på uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet, dvs. hushållselen. Majoriteten av hushållen som är aktuella för försörjningsstöd bor i hyreslägenhet och deras kostnader för varmvatten och uppvärmning ingår i hyreskostnaden och påverkar alltså inte deras kostnader för el.

I motionen sägs att de senaste årens kraftigt ökande elkostnader är särskilt kännbara för hushåll med försörjningsstöd. Förvaltningens uppfattning är dock att hushåll med försörjningsstöd, till skillnad mot övriga grupper som löntagare, pensionärer eller studerande, direkt får kompensation för kostnadsökningarna för el. Det beror på att det är den faktiska kostnaden som beviljas, under förutsättning att förbrukningen är rimlig. Det samma gäller även kostnadshöjningar för hyra, hemförsäkring, lokalresor och avgift till A-kassa eller fackförening dvs. de kostnadsposter som ligger utanför riksnormen.

Förvaltningens bedömning är att det finns ett stort behov av vägledning i riktlinjerna och att detta även gäller bedömningen av rätten till kostnader för hushållselen. Om vägledning saknas riskerar de sökande att få olika bedömning beroende på vem som handlägger deras ärende. Att ta utgångspunkt i förbrukningen bedömer förvaltningen vara ändamålsenligt när det gäller hushållselen. Trots att uppskattningarna är förenade med vissa svårigheter anser förvaltningen att det är rimligt att grunda sig på Konsumentverkets beräkningar, då Konsumentverket även levererar underlag för riksnormbeloppen.

Sammanfattningsvis är alltså förvaltningens bedömning att det finns behov av vägledning för bedömningen av rätt till kostnader för hushållselen och att de befintliga riktlinjerna är ändamålsenliga som vägledning. En förutsättning är dock att de följs och tillämpas korrekt av användarna.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 januari 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (v), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att strävan i alla hushåll bör vara, både utifrån miljöhänsen och utifrån kostnadshänsen att använda så lite el som möjligt. Förvaltningen anser att vägledande nivå för elförbrukningen naturligtvis bör bygga på aktuella siffror. Den erfarenhet som finns inom förvaltningen, hos personalen som handlägger försörjningsstöd, är dock inte att elförbrukningen har stigit över tid, det vill säga att förbrukningen av el inte under 2008 varit större än förbrukningen under 2004.

Förvaltningen bedömer, till skillnad mot Karin Rågsjö, att hushåll med försörjningsstöd, varav många på grund av arbetslöshet, har lika goda förutsättningar som hushåll som förvärvsarbetar, och har lite fritid, att prioritera energibesparande åtgärder.

Gällande Karin Rågsjös fråga om förvaltningen följer stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd, där det framgår att det ska göras en individuell behovsprövning av ansökningar om elkostnader och att bistånd ska beviljas till faktiska skäligena kostnader för hushållsel så följer förvaltningen riktlinjerna. Individuella bedömningar görs i varje enskilt fall och särskilt fokus ligger på att barnfamiljer och pensionärer inte hamnar i en situation där de står utan el. I övervägande fall, det vill säga där konsumtionen av el bedöms vara rimlig i förhållande till bostadens storlek och det antal personer som uppges bo i bostaden, ges bistånd till faktiska elkostnader och inte till genomsnittliga kostnader. De avslag som under 2008 getts på ansökan om bistånd till elkostnader har i huvudsak grundats på att hushållen haft inkomster över norm. Någon uppföljning har inte gjorts av de hushåll som getts avslag på ansökan om bistånd till elkostnader.

Vad gäller investeringar för energibesparande åtgärder, så har förvaltningen under 2008 inte fått in några ansökningar om bistånd till kostnader för energibesparande insatser. Vad gäller att erbjuda vägledning för att få billigare elkostnad så ges det, inom förvaltningen, i enstaka fall.

Förvaltningen bedömer, utifrån ovanstående, att de faktorer som Karin Rågsjö anför i sin motion inte utgör skäl för en översyn av stadens riktlinjer gällande bistånd till elkostnader och elförbrukning.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 januari 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med motionären om att det är viktigt att undvika att hushållen blir skuldsatta och att elen stängs av. Vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning beviljas därför alltid bistånd till de faktiska elkostnaderna. Om kostnaderna är extremt höga i förhållande till normalförbrukningen diskuterar handläggaren med klienten vad detta kan bero på och vad som kan göras för att förbrukningen ska minska. Ibland går det att hitta vägar att minska förbrukningen, men i t.ex. genomgångsbostäderna på Elektravägen är det svårt att få till en minskning, eftersom varmvattnet där värms med el enligt ett avtal mellan Stiftelsen Hotellhem och fastighetsägaren Skanska.

Även om förvaltningen gör allt för att hushåll inte ska bli utan el så inträffar det ändå att elen stängs av för en del hushåll. Orsaken kan antingen vara att hushållet inte kunnat betala men inte ansökt om ekonomiskt bistånd eller att bistånd beviljats men använts till annat ändamål än elräkningen. I de senare fallen har handläggaren ett samtal med klienten varpå nytt bistånd ibland kan beviljas till elkostnaden. I fortsättningen betalas då elräkningarna direkt till el-leverantören.

I motionen föreslås att ekonomiskt bistånd ska kunna beviljas till åtgärder som kan medföra att hushållens energiförbrukning sänks. Förvaltningen anser att ansvaret för energibesparande åtgärder i huvudsak vilar på fastighetsägarna. Vilka åtgärder som skulle kunna ligga på hushållen och därmed vara aktuella för ekonomiskt bistånd har förvaltningen svårt att bedöma.

För egen del ser förvaltningen inte något behov av förändrade riktlinjer för det ekonomiska biståndet till elkostnader. Handläggning i enlighet med tankarna i motionen är möjlig redan utifrån nuvarande riktlinjer, eftersom riktlinjerna just anger en inriktning och inte kan läggas till grund för avgörande i det enskilda ärendet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 februari 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Håkan Wahlén m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingerd Akselsson le Duaron (mp), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 januari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens grundsyn om att elkostnaderna måste beräknas på ett rimligt sätt, men det är svårt att klart definiera hur det ska ske. Stadens riktlinjer ses kontinuerligt över och de vägledande nivåerna revideras varje år utifrån Konsumentverkets tabell. Den energiförbrukning som anges i riktlinjerna ligger i nedre delen av de nivåer som anges som normalförbrukning, precis som motionären uppger. Då elpriserna varierar stort mellan elbolagen är det en beräknad medelförbrukning som ligger till grund för det ekonomiska biståndet. Härutöver görs alltid en individuell bedömning.

Energisparåtgärder ingår inte i normen på något uttalat sätt. Inköp av lågenergilampor, vattenkokare o dyl är något som hushåll, oavsett försörjningsstöd, för stå för. Större energibesparande åtgärder såsom isolering, byte av vitvaror och fungerande värmeförsel måste däremot hänföras till hyresvärdar/fastighetsägare. Förvaltningen anser det viktigt i sammanhanget att nämna att villkoren för försörjningsstödstagare är att jämföra med låginkomsttagare och dessa har inte heller särskilt stora möjligheter att påverka sina energikostnader. Förvaltningen vill också framhålla att det är viktigt att kostnaderna för energibesparande åtgärder läggs på rätt instans.

Varje ansökan om ekonomiskt bistånd som kommer till försörjningsstödsenheten utreds noggrant. Ibland kan det självfallet bli fråga om avslag, men då finns det välgrundade skäl. Det görs alltid en individuell bedömning. Försörjningsstödsenheten informerar ständigt om riktlinjerna för elkostnader och diskuterar hur den enskilde kan sänka sina kostnader. Som hjälp finns Konsumentverkets folder som ger tips för att sänka kostnaderna. Hembesök görs där elförbrukningen är hög.

När det gäller uppföljning efter ett avslag kan förbättringar säkert åstadkommas. Utan tvivel provas dock alltid barnperspektivet i ärenden där det finns barn och kontakt tas med andra enheter, exempelvis familjeenheten, innan ett avslagsbeslut tas. Även i ärenden där det finns äldre och/eller sjuka görs alltid ytterligare en genomgång innan beslut fattas. Innan ett avslag har socialsekreteraren alltid kontakt med elbolaget för att få information om det blir avstängning och i så fall när. Svårigheter uppstår emellertid i ärenden där den enskilde inte medverkar till att utredningen kan slutföras och det kan resultera i att ansökan om elskuld inte beviljas.

Sammanfattningsvis arbetar försörjningsstödsenheten i huvudsak på ett sådant sätt som motionären beskriver. Mot bakgrund av detta samt det som anförts ovan finner förvaltningen inte det motiverat att i särskild ordning se över riktlinjerna.

Konsumentverket

Konsumentverkets svar daterat den 2 februari 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Konsumentverket har inga synpunkter att lämna i ärendet.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v) enligt följande

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden vill i sitt svar till kommunfullmäktige bifalla motionen i sin helhet.
2. I övrigt framförs följande.

Elkostnaderna har under de gångna åren stigit kraftigt och det är uppenbart att många hushåll idag har ständigt ökande elkostnader. Låginkomsttagare och personer med försörjningsstöd har inte råd att investera i utrustning som sänker elkostnaden, varför de drabbas extra hårt.

Personer med försörjningsstöd får visserligen bistånd till faktiska kostnader om förbrukningen anses rimlig, men får också själva betala överskjutande kostnader. Detta blir kännbart när elpriserna är höga och matpriserna också har stigit. Utrymmet i normen för omfördelning mellan utgiftsposter är minimalt. Eftersom handläggningen av ekonomiskt bistånd till elkostnader enligt vår erfarenhet inte alltid baseras på en individuell bedömning enligt lagens intentioner, kan personer få avslag på kostnader som borde ha beviljats.

I stadsdelsnämndernas alltmer ”slimmade” verksamhet finns inte alltid tid att göra noggranna individuella bedömningar, varför avslag kan ges på otillräckliga underlag. Pressen att minska kostnaderna för ekonomiskt bistånd bidrar till en schablonmässig bedömning i vissa fall.

Dessutom är uppskattningar av en rimlig elförbrukning svåra att göra, vilket socialtjänstförvaltningen också instämmer i. Motionen pekar på flera omständigheter som bör motivera en översyn av nivåerna för vad som ska anses vara en rimlig normalförbrukning. Förvaltningen bedömer att riktlinjerna är ändamålsenliga som vägledning men säger att en förutsättning är att riktlinjerna följs och tillämpas korrekt av användarna. Om det är problem med tillämpningen kan givetvis ökad utbildning vara en lösning, men också att man faktiskt förtydligar riktlinjerna. För att öka rättsäkerheten vill vi därför ge socialtjänstnämnden i uppdrag att se över riktlinjerna för ekonomiskt bistånd till elkostnader i enlighet med intentionerna i motionen.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (v) enligt följande

Att tillstyrka motionen och överlämna den som svar på remissen

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Håkan Wallén m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingegerd Akselsson le Duaron (mp) enligt följande

Stadsdelsnämnden tillstyrker motionen och framför därutöver följande.

En relativt stor andel av de avslag som stadsdelsnämndens sociala delegation får för kännedom avser ”oskäligen kostnader för elförbrukning”. Förvaltningen har på delegationens möten redovisat hur försörjningsstödsenheten arbetar med dessa ärenden, vilket på ett förtjänstfullt sätt görs även i tjänsteutlåtandet.

Arbetet med att sänka bidragstagarnas elkostnader ska ses som ett sätt att sänka deras levnadskostnader på sikt så att de kan bli självförsörjande. En kompetent energirådgivning ska vara ett led i detta arbete. Minskad energiförbrukning är även ett mål i sig för alla, inte enbart för de som är tvungna att leva på försörjningsstöd.

Det är viktigt att hela stadens socialtjänst arbetar efter gemensamma riktlinjer. Det krävs även tillräckliga personella resurser för att arbetet med att sänka elkostnaderna genomförs på ett för den enskilde bästa möjliga sätt, med hänsyn tagen till att vissa ändringar inte kan genomföras omedelbart. Det kan handla om att kunna göra i vissa fall kostsamma investeringar i t.ex. ny köksutrustning för att kunna sänka elkostnaden.

Det är viktigt att ha aktuella riktlinjer för arbetet med att sänka bidragstagarnas elkostnader. Riktlinjerna ska ta tillräcklig hänsyn till att det handlar om en utsatt grupp människor som lever under särskilda förhållanden ofta med sociala problem och medicinska besvär och som kan ha svårt att rå över de faktorer som påverkar elförbrukningen.

En översyn av riktlinjerna bör göras utifrån de faktorer som motionären lyfter fram i sin motion.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2008:71

2008:71

Motion av Karin Rågsjö (v) om skälig levnadsnivå för elförbrukning

Dnr 325-2415/2008

Det finns starka skäl att se över stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd när det gäller bistånd till elkostnader. Frågan är om stockholmarna idag verkligen garanteras en skälig levnadsnivå när det gäller nivån på godtagbar elförbrukning. Hushåll med försörjningsstöd har inte råd med att investera i energibesparande åtgärder i hemmet. När elkostnaderna ökar så kraftigt som de har gjort de senaste åren är det särskilt kännbart för hushåll som framförallt under längre tider tvingas leva på försörjningsstöd.

De som har hög inkomst har råd att investera i energibesparande åtgärder och kan sänka sin förbrukning och sina kostnader. Stockholmare med försörjningsstöd har inte råd med energibesparande investeringar och kan inte sänka sin elförbrukning på samma effektiva sätt som gemene man. Sammantaget kostar det tusentals kronor med köp av engreppsblendare och energisåla munstycken, byte till lågenergilampor samt köp av vattenkokare och grenuttag med fjärrströmbrytare. I en del fall bekostar hyresvärden vissa åtgärder men i många fall är det upp till de enskilda hyresgästerna att betala. Gamla elslukande kylskåp byts i regel inte ut på hyresgästens begäran, utan det är ofta en mycket lång avskrivningstid.

Enligt Energirådgivningen (opartisk rådgivning som 26 kommuner i Stockholmsregionen står bakom) beror de kraftigt ökade elkostnaderna bland annat på att vi har fått allt fler apparater i våra hem. Detta faktum påverkar också elförbrukningen i hushåll med försörjningsstöd.

Enligt riktlinjerna ska bistånd beviljas till faktiska skäliga kostnader för hushållsel, vilket innefattar dels fast elkostnad och dels kostnad för elförbrukning. Den beräknade medelförbrukningen i tabellen nedan ska vara vägledan-

de, men får inte ses som ett tak. Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas. Vid behov ska vägledning för billigare kostnad erbjudas.

Hushålls- storlek	1 person	2 perso- ner	3 perso- ner	4 perso- ner	För varje ytter- ligare person i hushållet
Förbrukning per månad	150 kWh	220 kWh	260 kWh	300 kWh	+ 20 kWh

Uppgifterna om elförbrukning i riktlinjerna bygger på Konsumentverket beräknade skäliga levnadskostnader. Nivån är ingen miniminivå, men medger heller ingen lyx. Beräkningarna bygger på att det inte finns kostnader för funktionsnedsättning eller sjukdomar, att personen bor i hyreslägenhet med gemensam tvättstuga och inte har utgifter för reparationer.

Konsumentverkets uppgifter är en uppskattad genomsnittlig förbrukning som bygger på statistik från Statistiska Centralbyrån från 2004. Enligt Konsumentverket är även en beräkning av skälig elförbrukning svår att göra, eftersom förbrukningen i hög grad kan skilja sig. Hushållets sammansättning och socio-/ekonomiska faktorer (t.ex. antal personer, ålder, inkomst, användning av tvättstuga m.m.) har stor betydelse. Dessutom finns i mycket begränsad utsträckning adekvata aktuella undersökningsresultat om hushållens elförbrukning.

När riktlinjernas vägledande nivåer jämförs med uppgifter från Energirådgivningen finns exempel som tyder på att 150 kWh/månad för ett enpersonshushåll (1 800 kWh/år) och 220 kWh/månad för ett tvåpersonshushåll (2 640 kWh/år) är en väl låg vägledande förbrukning:

Exempel hämtade från hemsidan för Energirådgivningen

”Vi bor i en lägenhet på 3 rok. Vad är normal elförbrukning?

Det är svårt att svara på eftersom alla hushåll är olika. Men någonstans runt 40 kWh/m² och år eller ca 3 000 kWh/år för en normal 3:a på 75 m² kan nog användas som genomsnitt. Du kan göra en egen beräkning av din hushållsel här.”

”Vad är normal förbrukning?

Variationen i hushållsel är stor och beror bland annat på hur många personer som finns i hushållet, de boendes vanor samt antalet apparater. Förbrukningen av hushållsel i en lägenhet kan variera mellan ca 25-65 kWh

per kvadratmeter och år. Det ger en årsförbrukning på ca 1 600 – 4 200 kWh/år för en lägenhet på 65 kvadratmeter

För lägenheter och hus med eluppvärmning är förbrukningen av el beroende av flera faktorer, exempelvis hur väl huset är isolerat och vilken inomhustemperatur man har.”

Energirådgivningens exempel och Konsumentverkets uppgifter visar att det finns individuella faktorer som en hyresgäst inte råår över och som i hög grad kan påverka förbrukningen. Dessutom har många hushåll med försörjningsstöd sociala och medicinska besvär som gör det svårare att orka prioritera energibesparande åtgärder. Elförbrukningen blir givetvis högre om en person är hemma hela dygnet på grund av sin situation. Av naturliga skäl blir det högre elförbrukning om all mat lagas och värms hemma. Är en person hemma hela dagarna ökar elförbrukningen för belysning och kanske även för att titta på teve, lyssna på radio etc.

Vi har lyft fram ett antal faktorer som bör föranleda en översyn av riktlinjerna:

- Vägledande nivå för skäligen energiförbrukning i riktlinjerna bygger på uppgifter från Konsumentverket som är minst fyra år gamla.
- Enligt Konsumentverket finns i mycket begränsad utsträckning adekvata aktuella undersökningsresultat om hushållens elförbrukning.
- Vägledande nivå för skäligen energiförbrukning i riktlinjerna ligger i den nedersta delen av de nivåer som anges som normalförbrukning hos den opartiska Energirådgivningen.
- Hushåll med försörjningsstöd får inte ekonomiskt utrymme i normen för försörjningsstöd för att kunna investera i energibesparande åtgärder.
- Hushåll med försörjningsstöd kan inte rå över alla faktorer som påverkar energiförbrukningen, exempelvis ett dåligt isolerat hus eller ett gammalt kylskåp.
- Hushåll med försörjningsstöd har på grund av sociala och hälsomässiga förhållanden inte alltid samma ork att prioritera energibesparande åtgärder som förvärvsarbetande

Mot bakgrund av våra erfarenheter från de sociala delegationerna frågar vi oss också i vilken utsträckning det faktiskt görs en ordentlig individuell behovsprövning av ansökningar om elkostnader. Frågan är också om socialtjänsten hinner med att följa upp hur det går för personer som har fått avslag på elkostnader och hur man säkrar att inte barn, sjuka och äldre får elen avstängd. Vår uppfattning är att alla avslag på elräkningar ska följas upp, för att säkra att

inte elen stängs av och att människor därmed inte tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Hushåll med försörjningsstöd som får avslag på delar av elräkningen har svårt att komma i kapp och betala resterande skulder. Konsekvenserna blir troligen att strömmen stängs av, vilket även kan drabba barnfamiljer. Detta är inte förenligt med FN:s konvention om barnets rättigheter. Det är heller inte humant att låta människor sitta med elen avstängd i ett välfärdsland som Sverige och i en rik stad som Stockholm.

Vår uppfattning är att det behöver göras en översyn av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd i syfte att räkna upp nivån för normalförbrukningen och införa möjligheter att få ekonomiskt bistånd till ändamål som avser vissa energibesparande åtgärder.

De faktorer som styr elförbrukningens storlek är så komplicerade att varje förslag till avslag på ekonomiskt bistånd till en elräkning måste göras utifrån en noggrann individuell prövning, om det ska vara rättvisande för den enskilde. Dessutom bör inte avslag kunna ges om inte en kartläggning har gjorts av faktorer som styr elförbrukningen som den sökande inte rör över.

Innan avslag ges ska den sökande ha erbjudits vägledning för att minska sin elförbrukning och vid behov ha erbjudits bistånd till energibesparande åtgärder som inte hyresvärden ska stå för. En handläggningsprocess som verkligen tar individuella hänsyn blir dock administrativt betungande och kräver stora personalresurser. Dessa kostnader bör vägas emot kostnader för att ändra riktlinjerna så att faktiska elräkningar betalas i betydligt högre grad än idag, om inte synnerliga skäl talar emot och dokumenteras noga för att kunna följas upp.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag därför att kommunfullmäktige beslutar

- att ge socialtjänstnämnden i uppdrag att se över riktlinjerna för ekonomiskt bistånd till elkostnader i enlighet med intentionerna i motionen.

Stockholm den 13 oktober 2008

Karin Rågsjö